

AKTIVITĀTES C.5.2. NODEVUMS 24 PRIORITĀRO SUGU SARAKSTS

Sarakstu izstrādāja: Jānis Ozols, Aiva Bojāre, Pēteris Evarts-Bunders, Gunta Evarte-Bundere, Iveta Jakubāne, Maksims Balalaikins, Uldis Valainis, Jānis Birzaks, Jana Paidere, Karīna Dukule-Jakušenoka – Daugavpils Universitāte;

Saraksta izstrāde veikta projekta Natura 2000 aizsargājamo teritoriju pārvaldības un apsaimniekošanas optimizācija (LIFE19IPE/LV/000010 LIFE-IP LatViaNature) ietvaros ar Eiropas Savienības LIFE Vides programmas un Valsts reģionālās attīstības aģentūras Latvijas Vides aizsardzības fonda finansiālu atbalstu.

Daugavpils Universitāte Daugavpils, 2022

Projekts "Natura 2000 aizsargājamo teritoriju pārvaldības un apsaimniekošanas optimizācija" (LIFE19 IPE/LV/000010 LIFE-IP LatViaNature) tiek īstenots ar Eiropas Savienības LIFE programmas un VRAA finansiālu atbalstu.

Informācija atspoguļo tikai projekta LIFE IP LatViaNature īstenotāju redzējumu, Eiropas Klimata, infrastruktūras un vides izpildaģentūra nav atbildīga par šeit sniegtās informācijas iespējamo izmantojumu.

KOPSAVILKUMS

24 prioritāro sugu saraksts tika izstrādāts ņemot vērā veikto invazīvo sugu riska analīžu rezultātus, vadoties pēc kuriem invazīvās sugas tika sarindota prioritārā secībā pārvaldības pasākumu plānu izstrādāšanai.

Prioritātās secības noteikšanai tika ņemti vērā šādi argumenti:

- 1) suga ir iekļauta Regulas Nr. 1143/2014 invazīvo sugu sarakstā
- 2) suga ir uzskatāma par agrīnās brīdināšanas sistēmas sugu un tās invāzijas gadījumā ir nepieciešama ātra rīcība
- 3) riska analīzes iegūtais vērtējums sadaļā ietekme, kas novērtē sugas negatīvo ietekmi

Ņemot vērā šādu pieeju pārvaldības pasākumu plāns primāri būtu izstrādājams invazīvajām dzīvnieku sugām:

- sarkanajam purva vēzim (*Procambarus clarkii*)
- jenotam (*Procyon lotor*)
- amūras čebačekam (*Pseudorasbora parva*)

invazīvajām augu sugām:

- nutalla elodejai (*Elodea nuttallii*)
- sarainajai sarzālei (*Pennisetum setaceum*)

SUMMARY

The list of 24 priority species was developed taking into account the results of the performed invasive species risk analyses, based on which the invasive species were ranked in priority order for the development of management measures plans.

The following arguments were taken into account to determine the order of priority:

- 1) the species is included in Regulation no. 1143/2014 in the list of invasive species
- 2) the species is considered an early warning system species and in case of its invasion, quick action is required
- 3) the rating obtained from the risk analysis in the impact section, which assesses the negative impact of the species

Taking into account such an approach, the plan of management measures should primarily be developed

for invasive animal species:

- *Procambarus clarkii*
- *Procyon lotor*
- *Pseudorasbora parva*

for invasive plant species:

- *Elodea nuttallii*
- *Pennisetum setaceum*

Invazīvo augu un dzīvnieku prioritāšu noteikšana – 24 invazīvas augu un dzīvnieku sugas prioritārā secībā pārvaldības pasākumu plānu izstrādāšanai.

Pēc riska analīzes rezultātiem identificē prioritāri pārvaldāmās invazīvas sugas. Kā prioritāri pārvaldāmās sugas valsts teritorijā nosaka invazīvas sugas:

1. kas rada bažas Eiropas Savienībai un ieguvušas augstu vērtējumu riska analīzes novērtējuma ietekmju sadaļā;
2. kuras nav plaši izplatījušās (ABS sugas) un ir ieguvušas augstu vērtējumu riska analīzes novērtējuma ietekmju sadaļā;
3. plaši izplatījušās sugas, kuras ieguvušas augstu vērtējumu riska analīzes novērtējuma ietekmju sadaļā;
4. kas rada bažas Eiropas Savienībai un ieguvušas vidēju vērtējumu riska analīzes novērtējuma ietekmju sadaļā;
5. kuras nav plaši izplatījušās (ABS sugas) un ieguvušas vidēju vērtējumu riska analīzes novērtējuma ietekmju sadaļā;
6. plaši izplatījušās sugas, kuras ieguvušas vidēju vērtējumu riska analīzes novērtējuma ietekmju sadaļā.

Ietekmes riska grupa atkarībā no iegūtā punktu skaita riska analīzē

Ietekmes	Augsta – 10–20 punkti Vidēja – 5–9 punkti Zema – 0–4 punkti
----------	---

Invazīvo dzīvnieku sugu prioritārā secība pārvaldības plānu izstrādāšanai pēc riska analīzes rezultātiem

Sugas Latīniskais nosaukums	Sugas Latviskais nosaukums	Regulas suga	ABS suga	Ietekmes vērtējums	Prioritātes grupa
<i>Procambarus clarkii</i>	Sarkanais purva vēzis	Jā	Jā	Augsts (13 punkti)	1
<i>Procyon lotor</i>	Jenots	Jā	Jā	Augsts (12 punkti)	1
<i>Pseudorasbora parva</i>	Amūras čebačeks	Jā	Jā	Augsts (11 punkti)	1
<i>Faxonius limosus</i>	Dzeloņvaigu vēzis	Jā	Nē	Augsts (11 punkti)	1
<i>Nyctereutes procyonoides</i>	Jenotsuns	Jā	Nē	Augsts (10 punkti)	1
<i>Agrius plannipenis</i>	Ošu smaragdzaļā krāšņvabole	Nē	Jā	Augsts (11 punkti)	2
<i>Arion vulgaris</i>	Spānijas kailgliemezis	Nē	Nē	Augsts (11 punkti)	3
<i>Harmonia axyridis</i>	Daudzveidīgā mārīte	Nē	Nē	Augsts (11 punkti)	3

<i>Trachemys scripta</i>	Sarkanausu bruņurupucis	Jā	Jā	Vidējs (7 punkti)	4
<i>Percottus glennii</i>	Rotans	Jā	Nē	Vidējs (7 punkti)	4
<i>Pelodiscus sinensis</i>	Ķīnas mīkstbruņurupucis	Nē	Jā	Vidējs (9 punkti)	5
<i>Krynockillus melanocephalus</i>	Melngalvas mīkstgliemezis	Nē	Nē	Vidējs (5 punkti)	6

Invazīvo augu sugu prioritārā secība pārvaldības plānu izstrādāšanai pēc riska analīzes rezultātiem

Sugas Latīniskais nosaukums	Sugas Latviskais nosaukums	Regulas suga	ABS suga	Ietekmes vērtējums	Prioritātes grupa
<i>Pennisetum setaceum</i>	Sarainā sarzāle	Jā	Jā	Augsts (10 punkti)	1
<i>Elodea nuttallii</i>	Nutalla elodeja	Jā	Jā	Augsts (10 punkti)	1
<i>Rosa rugosa</i>	Krokainā roze	Jā	Nē	Augsts (11 punkti)	1
<i>Solidago canadensis</i>	Kanādas zeltslotiņa	Nē	Nē	Augsts (12 punkti)	3
<i>Acer negundo</i>	Ošlapu kļava	Nē	Nē	Augsts (11 punkti)	3
<i>Bidens frondosa</i>	Lapainais sunītis	Nē	Nē	Augsts (10 punkti)	3
<i>Asclepias syriaca</i>	Sīrijas asklēpija	Jā	Jā	Vidējs (9 punkti)	4
<i>Impatiens glandulifera</i>	Puķu sprigane	Jā	Nē	Vidējs (8 punkti)	4
<i>Amelanchier spicata</i>	Vārpainā korinte	Nē	Nē	Vidējs (8 punkti)	6
<i>Reynoutria sp.</i>	Dižsūrenes	Nē	Nē	Vidējs (8 punkti)	6
<i>Lactuca tatarica</i>	Tatārijas salāts	Nē	Nē	Vidējs (7 punkti)	6
<i>Galega orientalis</i>	Austrumu galega	Nē	Nē	Zems (1 punkts)	-
<i>Celastrus orbiculatus</i>	Apalāpu kokžņaudzējs	Jā	Jā	Provizoriski augsts	1

Ekspertu secinājumi un ierosinājumi:

1. Austrumu galega (*Galega orientalis*) nav ieguvusi pietiekamu punktu skaitu riska analīzē, lai šo sugu uzskatītu par invazīvu Latvijā, tāpēc tai nav nepieciešams izstrādāt pārvaldības pasākumu plānu. Ņemot vērā, ka mērķis ir izvēlēties 24 prioritārās sugas, eksperti kā 24. Prioritāro sugu piedāvā Apalāpu kokžņaudzēju (*Celastrus orbiculatus*).

Suga iekļauta “Komisijas īstenošanas regula (ES) 2022/1203 (2022. gada 12. jūlijs), ar ko groza Īstenošanas regulu (ES) 2016/1141, lai atjauninātu sarakstu ar invazīvajām svešzemju sugām, kas rada bažas Savienībai” sarakstā. Ņemot vērā *Celastrus orbiculatus* Thunb. audzētāju ilgtermiņa investīcijas dažās dalībvalstīs, šīs sugas iekļaušanai Savienības sarakstā piemēro pārejas periodu. Piemērojums stājas spēkā no 2027. gada 2. augusta. Izvērtējot sugu pēc svešzemju augu sugu atlases kritērijiem, secināts, ka apaļlapu kokžņaudzējs (*Celastrus orbiculatus*) ir potenciāli augsta riska ABS suga, ņemot vērā sugai piemērotos klimatiskos apstākļus, sastopamību Latvijā un izplatību savvaļā Lietuvā un citur Eiropā. *Celastrus orbiculatus* ir jāiekļauj nacionālajā invazīvo sugu sarakstā, un ir prioritāri pārvaldāma invazīva suga, kas rada bažas Eiropas savienībai.

2. Savukārt invazīvā dzīvnieku suga – ošu smaragdzaļā krāšņvabole (*Agrilus plannipennis*) ir ieguvusi nepieciešamo punktu skaitu, lai tiktu iekļauta nacionālajā invazīvo sugu sarakstā un ir prioritāri invazīva suga, kurai ir nepieciešami pārvaldības pasākumi, tomēr šai sugai nav nepieciešams izstrādāt pārvaldības pasākumu plānu, jo sugas invāzijas gadījumā pārvaldības pasākumi īstenojami atbilstoši Eiropas un Vidusjūras Augu aizsardzības organizācijas (EPPO) izstrādātajām oficiālajām procedūrām (EPPO, PM 9/14 (1)) par kuru ieviešanu ir atbildīgs Valsts augu aizsardzības dienests.

3. Eksperti rekomendē, neskatoties uz riska analīzē iegūto punktu skaitu un vietu augu sugu prioritārajā secībā sarainās sarzāles (*Pennisetum setaceum*) vietā apsvērt prioritāri izstrādāt pārvaldības pasākumu plānu Sīrijas asklēpijai (*Asclepias syriaca*), sakarā ar to ka Sīrijas asklēpija ir augsta riska suga, kas valsts teritorijā suga tiek audzēta kā krāšņumaugs un tai ir piemēroti klimatiskie apstākļi tālākai izplatībai no audzēšanas vietām, savukārt sarainajai sarzālei patreiz Latvijā ir vāja ziemicietība, tā tiek audzēta tikai kā viengadīga kultūra, bet ņemot vērā to, ka suga tiek audzēta, pastāv iespēja, ka nākotnē tā var sākt izplatīties.